

Sygn. akt VU 134/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Beata Łapińska

Protokolant stażysta Bożena Sobczyk

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z wniosku R. S.

z udziałem zainteresowanej M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o zwrot nienależnie pobranych świadczeń

na skutek odwołania R. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 20 grudnia 2013 r. sygn.(...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VU 134/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 grudnia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. zobowiązał R. S. do zwrotu nienależnie pobranej renty rodzinnej za okres od 1 grudnia 2011 roku do 30 września 2013 roku w kwocie 20.866,82 złotych oraz odsetek za okres od 16 grudnia 2011 roku do 20 grudnia 2013 roku w kwocie 3.055,30 złotych. W uzasadnieniu podał, że w ww. okresie wnioskodawcy nie przysługiwała renta rodzinna, albowiem nie kontynuował nauki.

Od decyzji powyższej odwołał się w dniu 29 stycznia 2014 roku R. S.. Skarżący zarzucił decyzji naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 73 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz art. 74 ust. 1 i 2 w zw. z art. 138 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że nienależnie pobrane przez R. S. świadczenia stanowi połowę przyznanej renty rodzinnej, a nie tylko 5% wypłaconej renty rodzinnej, jako różnicy pomiędzy wysokością renty rodzinnej dla dwóch osób uprawnionych, a wysokością renty, która przysługuje jednej osobie. Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyjęcie, że nienależnie pobrane świadczenie stanowi 5% wypłaconej renty rodzinnej oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 9 września 2014 roku Sąd wezwał z urzędu w charakterze zainteresowanej M. S..

ZUS wnosił o oddalenie odwołania.

Zainteresowana nie zajęła stanowiska procesowego w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

R. S., urodzony dnia (...), pobierał rentę rodzinną po zmarłym w dniu(...) roku ojcu J. S.. W spornym okresie do renty rodzinnej były uprawnione dwie osoby, a mianowicie R. S. i jego matka M. S..

(okoliczności niesporne)

W decyzji przyznającej prawo do renty rodzinnej oraz kolejnych decyzjach dotyczących wysokości świadczenia wnioskodawca był pouczony o obowiązku informowania o wszelkich okolicznościach mających wpływ na prawo do renty rodzinnej, w tym m. in. o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły przez osobę, która ukończyła 16 lat. Został pouczony także o tym, jakie świadczenie traktowane jest jako nienależne oraz o obowiązku jego zwrotu.

(dowód: decyzje ZUS z dnia 5 listopada 2009 roku k. 51, 21 grudnia 2009 roku k. 63, 6 kwietnia 2010 roku k. 77, 3 marca 2011 roku k. 85 w aktach ZUS)

W dniu 30 listopada 2011 roku R. S. został skreślony z listy studentów w (...) Akademii (...) w Ł.. O fakcie tym wnioskodawca nie poinformował organu rentowego. W dniu 30 października 2013 roku do ZUS wpłynęło zaświadczenie (...) Akademii (...) w Ł., z którego organ rentowy powziął wiadomość o fakcie zaprzestania nauki przez wnioskodawcę. Fakt zaprzestania nauki wnioskodawca potwierdził w oświadczeniu złożonym przez ZUS w dniu 6 grudnia 2013 roku.

(dowód: zaświadczenie k. 117, oświadczenie k. 121 w aktach ZUS)

W dniu 10 lutego 2014 roku R. S. doskonał spłaty nienależnie pobranych świadczeń ustalonych zaskarżoną decyzją.

(dowód: decyzja ZUS z dnia 20 grudnia 2013 roku k. 123 w aktach ZUS, pismo ZUS k. 14 w aktach sprawy)

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Stan faktyczny w sprawie jest niesporny. Niesporne jest, iż wnioskodawca w dniu 30 listopada 2011 roku został skreślony z listy studentów na Politechnice (...) w R.. O fakcie tym, a zatem o zaprzestaniu nauki w szkole w rozumieniu art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2013r. poz. 1440 z późn. zm.), wnioskodawca nie poinformował ZUS.

Podkreślić przy tym należy, iż wnioskodawca był pouczony o okolicznościach powodujących utratę prawa do renty rodzinnej, jak również o obowiązku powiadomienia ZUS o wszelkich okolicznościach mających wpływ na prawo do tego świadczenia. Stosowne pouczenia w tym zakresie zawarte były w kolejnych decyzjach dotyczących wysokości świadczenia. Dlatego też uznać należało, że wnioskodawca został prawidłowo pouczony o okolicznościach warunkujących pobieranie prawa do renty rodzinnej. Nawet bowiem nie zaznajomienie się z pouczeniem, czy też błędne zrozumienie prawidłowego obciąża świadczeniobiorcę (por. Komentarz do art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, [w:] K. Antonów, M. Bartnicki, Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz, LEX).

Biorąc pod uwagę całokształt okoliczności sprawy należało zatem podzielić argumentację ZUS, iż pobrane przez wnioskodawcę świadczenie rentowe w okresie od 1 grudnia 2011 roku do 30 września 2013 roku było świadczeniem nienależnym i jako takie podlegało obowiązkowi zwrotu w trybie określonym w art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Wbrew twierdzeniom pełnomocnika skarżącego nie było podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji w sposób wskazany w odwołaniu. Zgodnie bowiem art. 74 ust. 1 wskazanej na wstępie ustawy Wszystkim uprawnionym członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna, z uwzględnieniem ust. 2-4. Renta ta podlega podziałowi na równe części między uprawnionych (ust. 2). Art. 74 ust. 3 stanowi natomiast, że w razie ujawnienia okoliczności powodujących konieczność dokonania podziału renty rodzinnej po raz pierwszy lub zmiany warunków dotychczasowego podziału renty ze względu na zmianę liczby osób uprawnionych organ rentowy dokonuje podziału świadczenia od miesiąca ujawnienia tych okoliczności. Przepisy art. 129 ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

Jeżeli w okresie pobierania renty rodzinnej ujawnią się okoliczności, które uzasadniają ustanie jej podziału, to zgodnie z art. 74 ust. 4 stosuje się art. 133 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, co oznacza że świadczenie w nowej wysokości powinno zostać wypłacone nie wcześniej niż od miesiąca ujawnienia wspomnianych okoliczności.

W ocenie Sądu w świetle powyższych regulacji zasadne jest przyjęcie, że ustalenie renty rodzinnej na rzecz M. S. w nowej wysokości powinno nastąpić poczynając od miesiąca, w którym doszło do ujawnienia faktu zaprzestania nauki przez wnioskodawcę, a nie jak to wskazuje pełnomocnik wnioskodawcy, od daty skreślenia wnioskodawcy z listy studentów.

Istotnie w orzecznictwie sądów apelacyjnych przez długi czas istniała rozbieżność co do zakresu obowiązku zwrotu nienależnie pobranych rent rodzinnych przez osoby, które utraciły te uprawnienia w związku z charakterem renty rodzinnej, wynikającym z komentowanego przepisu. Z jednej strony wyrażane było stanowisko, że skoro wszystkim uprawnionym przysługuje jedna łączna renta rodzinna, to zwrot nienależnie pobranego świadczenia powinien odpowiadać wysokości kwoty, o którą został bezpodstawnie uszczuplony FUS, co jednak nie może pogarszać sytuacji pozostałych uprawnionych do renty rodzinnej (por. wyr. Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 19 stycznia 2005 roku, III AUA 2791/03, Pr. Pracy 2006/3/36; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 czerwca 2007 roku, III AUA 407/07, OSA 2008/1/60 lub wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 czerwca 2007 roku, III AUA 478/07, OSA 2008/12/38). W tej koncepcji, opartej na wykładni gramatycznej i celowościowej art. 73 i 74 w zw. z art. 138 ustawy emerytalnej, argumentuje się, że celem tych regulacji jest ochrona Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i odzyskanie kwot nienależnie pobranych świadczeń, które zostały wypłacone niezgodnie z prawem, ale jedynie w wysokości różnicy pomiędzy kwotą renty rodzinnej przysługującej dwóm osobom a kwotą tej renty przysługującej jednej osobie, a więc w wysokości 5% świadczenia, tak żeby nie została pogorszona sytuacja osoby nadal uprawnionej do renty rodzinnej.

Z odmiennej wykładni, wynika jednakże, iż ujawnienie pobrania przez jedną z osób uprawnionych do części renty rodzinnej nienależnego świadczenia nie prowadzi automatycznie do ponownego podziału renty rodzinnej za ten sam okres pomiędzy pozostałych uprawnionych (por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 września 2006 roku, III AUA 983/05, OSA 2007/2/ 8 i z dnia 13 grudnia 2007 roku, III AUA 2497/06, OSA 2008/3/8) W wyroku z dnia 2 marca 2010 roku, II UK 235/09, OSNP 2011/17-18/235 Sąd Najwyższy podzielił ten pogląd i przyjął, że osoba, która nienależnie pobrała część renty rodzinnej, jest zobowiązana do zwrotu całości wypłaconych świadczeń, bez możliwości wstecznego ustalenia nowej wysokości lub nowego podziału renty ze względu na zmianę liczby osób uprawnionych za okresy przypadające przed miesiącem ujawnienia okoliczności uzasadniających ponowne ustalenie wysokości lub ponowny podział renty rodzinnej. W uzasadnieniu ww. wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, że renta rodzinna, tak jak wszystkie inne świadczenia z ubezpieczenia społecznego, jest przyznawana, zmieniana lub ponownie ustalana w zasadzie na wniosek osób uprawnionych, a z urzędu tylko w razie uzyskania przez organ rentowy wiadomości o okolicznościach powodujących konieczność zmiany dotychczasowego podziału renty rodzinnej. W odniesieniu do renty rodzinnej potwierdzają to dodatkowo wyraźnie unormowania zawarte w art. 74 ust. 3 ww. ustawy (por. także Emerytury i renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz pod redakcją B. Gudowskiej i K.Ślebzaka, C.H. Beck, 2013, Legalis). Stanowisko powyższe podziela także w pełni Sąd rozpoznający sprawę w składzie niniejszym.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, uznał odwołanie za nieuzasadnione i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł jak sentencji.